

PLANTA+

НАУКА, ПРАКТИКА ТА ОСВІТА

SCIENCE, PRACTICE AND EDUCATION

**23 січня 2026 р.
м. Київ, Україна**

*January 23, 2026
Kyiv, Ukraine*

**Том 2
Volume 2**

**20
26**

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Мінарченко В. М., доктор біологічних наук, професор

Карпюк У. В., доктор фармацевтичних наук, професор

Махиня Л. М., кандидат біологічних наук, доцент

Підченко В. Т., кандидат фармацевтичних наук, доцент

Чолак І. С., кандидат фармацевтичних наук, доцент

Ковальська Н. П., кандидат фармацевтичних наук, доцент

Ольшанський І. Г., кандидат біологічних наук

PLANTA+. НАУКА, ПРАКТИКА ТА ОСВІТА: матеріали VI науково-практичної конференції з міжнародною участю (Київ, 23 січня 2026 р.). Київ: Паливода А. В., 2026. Т.2. 295 с.

ISBN 978-966-437-888-5.

Збірник містить матеріали VI Науково-практичної конференції з міжнародною участю «PLANTA+. НАУКА, ПРАКТИКА ТА ОСВІТА». У збірнику опубліковано результати наукових досліджень провідних вчених України та іноземних фахівців з питань фітохімічного аналізу, стандартизації лікарської рослинної сировини, інтродукції, ресурсознавства лікарських рослин. Висвітлено питання технології та аналізу лікарських засобів рослинного походження, дієтичних добавок, лікувально-профілактичних та косметичних засобів. представлені фармакологічні дослідження з питань безпечності та застосування у клінічній практиці лікарських засобів рослинного походження. Розглянуто проблеми модернізації навчального процесу та орієнтації на дистанційне навчання у закладах освіти.

Матеріали представляють інтерес і можуть бути корисними для широкого кола наукових та науково-педагогічних працівників наукових установ, закладів вищої освіти фармацевтичного, медичного, біологічного профілю, докторантів, аспірантів, студентів, співробітників фармацевтичних підприємств та громадських організацій.

Друкується в авторській редакції. відповідальність за достовірність наданого для видання матеріалу несуть автори одноосібно. Будь-яке відтворення тексту без згоди авторів забороняється. Матеріали пройшли антиплагіатну перевірку за допомогою програмного забезпечення Strikeplagiarism.

ISBN 978-966-437-888-5.

© Національний медичний університет
імені О. О. Богомольця, 2026

© Колектив авторів, 2026

ФАРМАЦЕВТИЧНА ДОПОМОГА В НАВЧАННІ ПАЦІЄНТІВ ІЗ ЦУКРОВИМ ДІАБЕТОМ: ОПТИМІЗАЦІЯ ІНСУЛІНОТЕРАПІЇ В УМОВАХ АПТЕКИ

Жогов І.В., Гала Л.О.

**Національний медичний університет імені О.О. Богомольця,
м. Київ, Україна**

igor.zhogov@gmail.com, hala.liliia@gmail.com

Ключові слова: інсулінотерапія, цукровий діабет, фармацевтична допомога, фармацевтична послуга.

Вступ. Цукровий діабет (ЦД) є однією з найпоширеніших хронічних патологій: за даними IDF у 2021 році 537 млн дорослих мали діабет, із прогнозом до 783 млн у 2045 році [2]. Аптеки, як доступні точки контакту, мають потенціал для надання фармацевтичної допомоги (ФД) та реалізації фармацевтичних послуг (ФП) з навчання критично важливим навичкам самоконтролю й інсулінотерапії. Унаслідок системних освітніх втручань у рамках структурованого навчання, що реалізуються як ФП в аптеках, узагальнені дані вказують на зниження HbA1c на 0,6-1,5%, зменшення частоти гіпоглікемій на 35-52% та підвищення прихильності до лікування на 34% у пацієнтів із ЦД [1].

Мета роботи – виявити ключові компоненти фармацевтичної освітньої програми як ФП в рамках ФД для пацієнтів з ЦД на інсулінотерапії, з акцентом на практичні навички самоконтролю та техніку введення інсуліну.

Матеріали та методи. Матеріалами слугували наукові публікації щодо надання ФД та ФП пацієнтам з ЦД, використовувалися методи системного підходу та контент-аналізу.

Результати та їх обговорення. На підставі аналізу результатів досліджень ефективності ФД та надання ФП при ЦД виділено наступні ключові компоненти фармацевтичної освітньої програми як ФП.

Техніка введення інсуліну. Недотримання ротації місць ін'єкцій асоціюється з ліподистрофіями у близько 50% пацієнтів [3]. Навчання охоплює основні зони введення (живіт, стегна, сідниці, плечі) з урахуванням швидкості абсорбції; ротацію з відступом ≥ 1 см, уникнення зон ліподистрофії та відступ ≥ 5 см від пупка/рубців. Кут і глибина введення залежать від товщини підшкірно-жирової клітковини: голки 4 мм – 90° без шкірної складки; 5–6 мм – 90° зі складкою або 45° без складки; 8 мм – 45° зі складкою (не рекомендовано дітям і худорлявим дорослим). Використання шприц-ручок має включати 10-секундну затримку після ін'єкції для попередження втрати до 8% дози.

Самоконтроль глюкози та користування глюкометром. Помилки при вимірюванні глюкози та користуванні глюкометром можуть спричинити відхилення результатів. Навчання пацієнтів акцентується на гігієну рук (тепла вода без спиртових розчинів), забір крові з бокової поверхні пальця, адекватний об'єм краплі без надмірного видавлювання, відповідність коду тест-смужок, контроль терміну придатності й умов зберігання, різну частоту моніторингу відповідно до типу інсуліну та прийому їжі. Освітній компонент включає розпізнавання повторюваних відхилень та корекцію доз у взаємодії з лікарем.

Розрахунок дози інсуліну. Навчання підрахунку хлібних одиниць (ХО) асоціюється зі зниженням HbA1c. Основні елементи: 1 ХО = 10–12 г вуглеводів; використання таблиць і етикеток; базова оцінка порцій для типових страв. Інсуліно-вуглеводний коефіцієнт (ІВК) визначає кількість інсуліну на 1 ХО; стартова оцінка – правило «500» (500/добова доза інсуліну). Фактор чутливості до інсуліну (ФЧІ) показує очікуване зниження глюкози на 1 ОД: правило «100» для короткої дії або «1800» для ультракороткої. Формула корекції: доза = (ХО/ІВК) + (поточна глюкоза – цільова)/ФЧІ. Баланс базального і болюсного інсуліну (приблизно 50/50) покращує глікемічний контроль і знижує HbA1c додатково на ~0,4%.

Зберігання та поводження з інсуліном. Неправильне зберігання інсуліну може знижувати його ефективність. Рекомендації: нерозкриті флакони/картриджі зберігати при 2–8°C; відкриті флакони/ручки при кімнатній температурі до 25–30°C (залежно від типу) протягом 28–42 днів; захист від прямого сонця та перегріву >30°C; візуальний контроль прозорості/суспензії. Для транспортування – термосумки при температурі довкілля >25°C або <2°C; маркування дати початку використання.

Розпізнавання та управління ускладненнями. Тяжка гіпоглікемія трапляється у 30–40% пацієнтів на інсулінотерапії щонайменше раз на рік [1, 3]. Навчання охоплює симптоми (тремор, пітливість, серцебиття, голод, сплутаність, порушення зору), правило «15–15» (15 г швидких вуглеводів, повторна перевірка через 15 хв.), наявність глюкагону та інформування оточення про алгоритм дій при втраті свідомості. У випадку гіперглікемії та ризику кетоацидозу – вимірювання кетонів у сечі/крові при глюкозі >13 ммоль/л, розпізнавання симптомів (спрага, поліурія, нудота, запах ацетону) та негайне звернення за медичною допомогою.

Висновки. Оптимізація інсулінотерапії в умовах аптеки в рамках надання ФД пацієнтам із ЦД забезпечується через впровадження стандартизованих ФП із навчання техніці ін'єкцій, самоконтролю глюкози, індивідуалізованого розрахунку дози та належного зберігання інсуліну, а також через профілактику й управління гострих ускладнень. Запропоновані елементи програми можуть бути інтегровані в діяльність аптекних закладів як елемент ФП, з очікуваним покращенням клінічних показників, прихильності до терапії і зменшенням потреби в невідкладних госпіталізаціях.

Перелік посилань:

1. Chung W. W., Chua S. S., Lai P. S., Chan S. P. Effects of a pharmaceutical care model on medication adherence and glycemic control of people with type 2 diabetes. *Patient Preference and Adherence*. 2014. № 8. P. 1185–1194.
2. International Diabetes Federation. IDF Diabetes Atlas: 10th edition. Brussels: International Diabetes Federation, 2021. URL: https://fmdiabetes.org/wp-content/uploads/2022/01/IDF_Atlas_10th_Edition_2021-comprimido.pdf
3. Strollo F., Guarino G., Gentile S. A Neglected Complication of Insulin Therapy Due to Errors in Injection Technique: Skin Lipohypertrophies: A Narrative Review. *Diabetology*. 2025. № 6, 22. DOI:10.3390/diabetology6030022